

Mr sci.Damir Muratović, pedagog

Organizacija rada sa djecom sa posebnim potrebama u Riminiju

Organizacija odgojno-obrazovnog rada sa djecom sa posebnim potrebama u Italiji je na zavidnom nivou u odnosu na Bosnu i Hercegovinu. U prilog tome ide i iskustvo od više desetljeća, ali prije svega metodološka, kadrovska i materijalna organizacija rada.

Ono što je veoma važno, a čemu se kod nas ne pridaje veliki značaj je pravovremena i kontinuirana opservacija djece sa posebnim potrebama. Djeca se u Italiji permanentno prate od predškolskog perioda do kraja osnovne škole. Na osnovu opservacije se izrađuje individualni plan i program za učenika, tako što se za svaki predmet određuju ciljevi programa.

U zavisnosti od stepena onesposobljenja djece, u radu sa njima u redovnom školskom procesu su angažovani i rade pomoćni nastavnici(nastavnici podrške) i edukatori. Sa lakšim poremećajima radi samo edukator, a sa težim mu se pridružuje pomoćni nastavnik. Osim toga, na početku školske godine stručni tim škole razrađuje program rada sa učenicima sa posebnim potrebama, ne prepuštajući samo razredniku i edukatoru da to rade sami.

Da rezimiramo, ako razred broji 25 učenika, a od toga su tri učenika sa posebnim potrebama, dva sa lakšim i jedan sa težim smetnjama, sa njima rade razredni ili predmetni nastavnik, edukator i pomoćni nastavnik. Sa ovakvim kadrovskim rješenjem postižu se izuzetni rezultati u radu i napredovanju učenika.

Za dobar inkluzivni rad u Italiji najveći doprinos daje organizovana i planska strategija. Djeca sa posebnim potrebama se ne uključuju po svaku cijenu u redovan nastavni proces. Prije uključivanja izrađuje se adekvatna strategija i pravi plan i program napredovanja u skladu sa učeničkim mogućnostima i sposobnostima.

Uz nastavnike, edukatore i pomoćne nastavnike, lokalna zdravstvena institucija(kao naš Dom Zdravlja) obezbjeđuje intervencije stručnjaka raznih profila u radu sa djecom sa posebnim potrebama, kao što su pedijatar, fizijatar, logoped, psiholog, neuropsihijatar.

U organizacionom smislu u nastavnom procesu se nastavniku daje velika autonomija i sloboda, ali se zauzvrat traže adekvatni rezultati koji ne izostaju. Nastavnik ništa ne prepušta slučaju niti improvizaciji, već svojom stručnošću i kreativnošću pridonosi inkluzivnom procesu na najbolji način.

Timski rad u mnogome pomaže nastavnicima. Rad u školskim stručnim timovima je produktivan u nastavnom procesu, što se jasno vidi iz rezultata koji se postižu sa djecom sa posebnim potrebama.

Komunikacija u procesu inkluzije zavisi isključivo od ljudi, odnosno nastavnika koji je realiziraju. Primjeri dobre i pozitivne komunikacije na relacijama učenik-nastavnik, učenik-učenik i nastavnik-nastavnik prisutni su i u privatnim i u državnim školama.

Neki od primjera dobre komunikacije su: komunikacija putem PC – Interneta sa nepokretnim učenicima, odlazak nastavnika i vršnjaka u domove učenika koji su nepokretni sa ciljem pružanja pomoći pri usvajanju nastavnih sadržaja, čime se razvijaju socijalne vještine svih učenika.

Fleksibilan raspored časova u privatnim školama omogućava kreativnost i stalnu motiviranost učenika, kao i opuštenu radnu atmosferu. Nema školskog zvona niti

ograničavajućeg vremenskog trajanja časa. Nastavnik na osnovu slobodne procjene započinje ili prekida aktivnosti učenika u zavisnosti od njihove motivacije i pažnje. Npr. razred se dijeli u dvije ili tri grupe, jedna grupa je na času matematike, druga na italijanskom jeziku, a treća na muzičkom odgoju. Za sat vremena se sve grupe rotiraju i tako se postiže veća motiviranost i efektivniji rad.

U radu sa djecom sa posebnim potrebama akcentat se stavlja na njihovo osamostaljenje, odnosno funkcionalnu samostalnost-da sami nauče obavljati osnovne poslove, obavljati kulturno-higijenske navike i socijalizirati se kao punopravni članovi zajednice. To se ne može naučiti iz knjiga. U procesu inkluzije u Italiji djeca sve uče na sopstvenom primjeru, svi nastavni sadržaji koji se uče imaju praktičnu vrijednost. Osnovni cilj osnovne škole je pripremiti i osposobiti djecu sa posebnim potrebama za što samostalniji život.

Obrazovni sistem i strategiju inkluzivnog procesa u Italiji nije moguće prenijeti kod nas, ali je moguće ugledati se na njega i koristiti pozitivne primjere u praksi.

Didaktička sredstva i pomagala u radu sa djecom sa posebnim potrebama

U radu sa djecom sa posebnim potrebama koristi se raznovrstan didaktički materijal, koji ne zahtijeva velika materijalna sredstva, već samo kreativnost i snalaženje nastavnika.

Zahvaljujući inovativnosti i kreativnosti nastava je zanimljiva, praktična i korisna za život. Ono što se veoma uspješno može prenijeti kod nas i primijeniti u praksi škola je korištenje i recikliranje otpadnog materijala za izradu adekvatnog i upotrebljivog didaktičkog materijala.

Vodeći se idejom da „od ničega naprave nešto“, u italijanskim školama se stvari koje više nisu upotrebljive ne bacaju, već maksimalno iskorištavaju za nastavni proces.

Prilikom izrade didaktičkih sredstava i pomagala najvažniji je princip očiglednosti.

Navešćemo nekoliko primjera iz prakse koji se mogu bez većih materijalnih troškova primijeniti u našim školama:

1. Ček lista

Potreban materijal: sveska A4 format, olovka

Izrada: Na veoma jednostavan način se može napraviti ček lista za praćenje napredovanja učenika. Potrebno je napraviti tabelu sa tri reda i tri kolone:

Šta učenik može	Šta bi mogao uz vježbu	Šta nikako ne može
Npr. - broji do deset - sklapa slagalicu - čita na slogove...	-prepoznavati boje - slikati...	-razlikovati oblike...

2. Pano sa rođendanima

Potreban materijal: hamer papir, fotografije, ljepilo

Izrada: Na hamer papiru se napišu datumi i godine rođenja svih učenika u razredu i nalijepi se fotografija svakog učenika.

Npr.

2000. godina	Malkić Alma 17 januar – fotografija
2000. godina	Tomić Dario 5 juli – fotografija
2001. godina	Mehić Dino 25 maj – fotografija
...	...

Ne mora se raditi u obliku tebele, možete na kreativan način rasporediti datume rođenja.

3. Kreativni momenti učenika

Potreban materijal: hamer papir, fotografije, ljepilo

Izrada: Na hamer papir se lijepe fotografije kreativnih momenata učenika. Npr. desetak fotografija na kojima učenik čita, piše, crta, slika, svira na muzičkom, trči na tjelesnom... Svaki učenik u razredu ima svoj pano sa kreativnim momentima koji pozitivno utiče na motivaciju i rad.

4. „Švicarski sir“

Potreban materijal: kutija za obuću, makaze, gljiveni čepovi

Izrada: Na poklopcu kutije za obuću se probuši desetak ili više rupica, toliko da kroz njih može proći gljiveni čep. Učeniku sa slabo razvijenom motorikom se daje veći broj gljivenih čepova koje on ubacuje u kutiju. Kada sve ubaci otvara kutiju kao nagradu. U kutiju se za motivaciju mogu ubaciti sličice, drvene boje ili slatkiši.

5. Muzički instrument

Potreban materijal: ostatak od toalet papira, ukrasni papir, selotejp, ekseri, pijesak, riža, kamenčići

Izrada: Selotejpom se povezuje nekoliko komada ostataka toalet papira (zavisno od toga koliko želimo da bude dug instrument). Zalijepimo jedan kraj instrumenta, a na otvor drugoga stavljamo materijal koji će stvarati zvuk (pijesak, riža, kamenčići i sl.). Zatim zatvaramo i drugi kraj i dužinom cijelog instrumenta probijamo male ekserčice kako bi poboljšali jačinu zvuka. Kao zadnji korak u izradi obljepljujemo instrument ukrasnim papirom.

Dobijamo jednostavan muzički instrument kojeg svaki učenik može samostalno napraviti.

6. Korisna radionica

Potreban materijal: stari školski ormari, šmirgl papir, boje, sličice

Izrada: Stare školske ormare učenici samostalno pređu sa šmirgl papirom. Zatim ih oboje po svojim željama ili izlijepe aktuelnim sličicama koje stalno sakupljaju. Ormari se koriste u učionici za potrebe učenika.